

Tyskerne og malmen fra Narvik

Av direktør H. P. Lysaker

I Aftenposten nr. 50 kommer hr. Sten Sparre Nilson med noen bemerkninger til min artikkel i Aftenposten nr. 39 og reiser følgende spørsmål: «Men var deres (tyskerne) angrep på Norge bare en motaksjon satt i verk «under øyeblikkelig og overveiende nødvendighet for selvforsvar?» Med andre ord, regnet de med en alliert aksjon var umiddelbart forestående, da de besluttet å sette angrepet i gang?»

Som begrunnelse for at så ikke har kunnet være tilfelle anføres: «Under Nürnberg-prosessen ble det lagt fram avgjørende bevis for det motsatte. I dommen siteres den tyske marinestabens dagbok for 23. mars 1940, og der heter det: «Et større inngrep av engelske styrker i norske territorialfarvann . . . kan for tiden ikke ventes.»

«I samme retning uttaler admiral Assmann seg i et notat av 26. mars 1940. På det tidspunkt var de siste ordrene gitt for tysk invasjon i Norge.»

Det trekkes herav den slutning, at «tyskerne besatte med andre ord Norge fordi de ønsket å gjøre det og ikke fordi de trodde på en umiddelbar forestående engelsk aksjon.»

Men er det nu så sikkert at admiralene satt inne med de samme informasjonen som politikerne hadde?

Jeg vil peke på følgende:

I h.h. til general Jodis dagbok skal Hitler ha besluttet erobringen av Norge «allerede» i februar 1940. (Paul Reynaud, II, s. 29).

Er det noen sammenheng mellom denne beslutning og begivenhetene på den annen side? Jeg refererer ganske kort fra Reynauds: La France a sauvé l'Europe:

Den 8. jan. 1940 hadde Daladier gitt ordre om å utstyre en divisjon — for å hjelpe Finland! Baktanken var dog å få kontrollen over jernmalmen (s. 24). England for-

februar med 7 batal-

Fredag morgen 16. februar 1951. Nr. 79

Den 15. jan. 1940 hadde general Gamelin «enda engang» gjort Daladier oppmerksom på betydningen av «utslitningsfront» for tyskerne i Skandinavia, som ville frata tyskerne den svenske jernmalmen (s. 24).

Den 5/2—40 besluttet det øverste krigsråd «endelig» å sende til Narvik et korps «frivillige», bestående av 2 britiske divisjoner og en kontingent franskmenn og polakker. Når troppene var klare skulle de allierte på en ny appell til Finland — eventuelt provosert av de allierte — anmode Sverige og Norge om lov til å passere. Daladier presiserte, at om man fikk avslag, skulle man gjennomføre aksjonen allikevel. Den 21/2—40 foreslo han en overraskende okkupasjon av norske havner. Engelskmennene var reserverte under henvisning til internasjonal lov og faren for komplikasjoner med Russland.

Den 12. mars opphørte krigen mellom Finland og Russland. Den 14. og 15. gjentok Daladier sine anmodninger overfor England om aksjon og argumenterte med den fordel en utløsning av en tysk reaksjon ville ha og som ville berettige til en større alliert aksjon i Norge og Sverige (s. 26).

Etter Daladiers tilbaketreden fortsatte Reynaud å bearbeide England og sa bl. a. i London den 27. mars, at han var ute av stand til å svare på hvordan man skulle vinne krigen uten en aksjon som gikk ut på å hindre tyskernes forsynning med svensk jernmalm (s. 28).

Den 30. mars hadde admiral Darlan skrevet til Daladier og Gamelin at det var lettsindig å tro at tyskerne ville forholde seg passive til de alliertes intervensjon i norske farvann . . . Det var ikke urimelig å anta at tyskerne ville reagere dagen etter de alliertes diplomatiske demarche eller på mineutleggingen, d. v. s. den 3. eller 6. april, ved å invadere Skandinavia eller ved å marsjere mot gruvene. Hvis vi ikke vil miste fordelene ved initiativet, skrev Darian, må vi være klar til utskipning til Norge. Han trengte hertil 8 dager og foreslo at et fransk-britisk ekspedisjonskorps holdt seg beredt til å opptre i Narvik så hurtig som mu-

lig etter overrekkelsen av en note den 2. april (s. 31).

Den 9. april uttalte Reynaud at tyskerne var kommet de allierte i forkjøpet, til tross for at det var franskmennene som hadde hatt initiativet, «Overraskelsen er grusom», sa han (s. 29).

I forbindelse med mineutleggingen 7—8. april 1940 hadde England innskipet 5 bataljoner ombord på kryssere (s. 30).

Tysklands skjebne var avhengig av tilførsel av jernmalm nordfra og det tør vel derfor hende at de tyske politikere har sørget for å holde seg vel informert om hva de allierte akttet å foreta seg i nord. Det forekommer meg at Tyskland må ha hatt gode grunner til å anta, at de allierte hadde alvorlige hensikter etter de foreberedelser som allerede var truffet før Hitler i h.h. til Jodis dagbok skal ha besluttet seg til å erobre Norge og at særlig de første dager av april må ha vært kritiske. Avskjæringen av tilførselen av jernmalm gikk som en rød tråd gjennom de alliertes drøftelser høsten/vinteren 1939/40. For Tyskland var jernmalmen uunnværlig om det skulle kunne fortsette krigen.

«Nürnbergdomstolen er vel ikke ufelbar på alle punkter» og jeg synes — uten hensyn til Nazi-Tysklands krigsskyld for øvrig — fremdeles at spørsmålet er på sin plass, om okkupasjonen under de gitte omstendigheter var berettiget på grunn av «Øyeblikkelig og overveldende nødvendighet for selvforsvar». For «intet ville være mer drepende ikke bare for Tysklands krigspotensial, men også for landets eksistens, enn å stanse importen (av jernmalm) i tre eller opp til seks måneder.»

H. P. Lysaker.

100128